

Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Педагогічний факультет
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (СИЛАБУС)

ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Рік навчання 1, семестр 2
Форма навчання (денна, заочна)

Галузь знань
А Освіта
Спеціальність
А 4 Середня освіта
Предметна
спеціальність
А 4.16 Захист України
Освітній рівень
магістр

Кафедра
та викладач

Кафедра ЮНЕСКО з наукової освіти

Викладач: Задорожна Ольга Миколаївна - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри ЮНЕСКО з наукової освіти

Лінк на профіль викладача на сайті кафедри: https://unesco.udu.edu.ua/ua/pro-nas/nasha-komanda/6_zadorozhna-olga-mikolayivna

Лінк у Google Scholar: <https://scholar.google.com.ua/citations?user=RoyjA-4AAAAJ&hl=uk>

E-mail: o.m.zadorozhna@udu.edu.ua

Лінк на відеокурс: www.youtube.com/@ОльгаЗадорожная-p4e

**I. Основна
мета/цілі
навчання**

Метою викладання навчальної дисципліни «*Організація наукових досліджень*» є поглиблення знань теоретичних засад науково-дослідної діяльності, опанування інструментарію її здійснення та організації, розвиток здатності здобувачів освіти до самостійного наукового пошуку, критичного мислення, аргументованого викладу результатів та їх інтеграції у майбутню професійну діяльність.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «*Організація наукових досліджень*» є:

- розкриття сутності та основних етапів процесу становлення пізнання, сучасних тенденцій розвитку наукової методології та цінності використання її кращих надбань;
- розвиток навичок наукового мислення, критичного опрацювання та вивчення літературних першоджерел, оволодіння засобами накопичення матеріалів;

- підвищення рівня методологічної культури, засвоєння етичних норм і цінностей в сфері науки;
- формування вмінь виокремлювати актуальну наукову проблему, навичок будувати траєкторію проведення наукового дослідження і диференційовано застосовувати оптимальні методологічні та організаційні підходи відповідно до потреб розв'язання проблеми;
- поглиблення вмінь оформлювати висновки власного наукового пошуку, аргументувати їх і захищати;
- розширення універсального спектру методологічного інструментарію в контексті окремої галузі;
- формування компетентностей, що сприяють ефективній самореалізації в науково-дослідній діяльності, та вмінь творчої інтеграції отримуваних результатів у подальшій професійній діяльності.

II. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі

*Навчальна дисципліна обов'язкова
Цикл загальної підготовки*

III. Обсяг навчальної дисципліни

	<i>Денна ф.н.</i>	<i>Заочна ф.н.</i>
<i>Кількість кредитів</i>	3	3
<i>Загальна кількість годин</i>	90	90
<i>Лекційні заняття</i>	12	6
<i>Семінарські заняття</i>	12	4
<i>Самостійна робота</i>	64	80

IV. Короткий зміст навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Тема 1.1. Сучасне наукове пізнання та теоретико-методологічні засади організації досліджень

Сутність наукового пізнання, його ознаки та структура. Рівні та форми наукового пізнання: емпіричний і теоретичний підходи. Знання та їх класифікація, особливості наукового знання. Гносеологія та епістемологія науки, взаємозв'язок суб'єкта й об'єкта пізнання. Еволюція науки та її роль як особливої форми людської діяльності. Теорія, концепція, гіпотеза та наукові методи як елементи системи наукових знань. Наукова ідея, принципи, категорії, наукові школи. Цілі сталого розвитку як ціннісні орієнтири сучасних досліджень та наукового світогляду XXI століття.

Теоретичні та методологічні засади науки. Принципи організації наукової діяльності й етапи отримання наукової продукції. Функції наукової теорії та її роль у формуванні наукових підходів. Методологія сучасних досліджень, цифрова трансформація науки, інтердисциплінарність і відкриті наукові практики. Внесок українських учених у розвиток світової науки. Державна політика України у сфері наукової та науково-технічної діяльності, інтеграція в Європейський дослідницький простір та сучасні тенденції організації наукових досліджень.

Тема 1.2. Методологія і методи наукових досліджень

Сутність понять «метод», «методика», «методологія». Вибір теми наукового дослідження. Категоріальний апарат дослідження. Рівні методології і принципи її реалізації: фундаментальна; загальнонаукова; конкретно-наукова; методика і техніка

дослідження.

Загальні методи наукового дослідження. Класифікація наукових досліджень. Кількісні та якісні методи досліджень. Життєвий цикл дослідження та управлінські навички для його реалізації. Структура наукового напрямку дослідження. Методологічні засади системного підходу та системного аналізу. Методологія синергетичного підходу.

Тема 1.3. Етос науки та науковця. Пріоритетні напрямки розвитку науки в Україні

Поняття етосу науки. Етика науковця. Основні етичні кодекси вчених. Етичні принципи здійснення наукового дослідження. Практичне використання етичних принципів у науковій діяльності студентів. Європейська та вітчизняна нормативно-правова база, яка регулює етику наукового дослідження. Моральна відповідальність вченого і винахідника. Аксиологічні та етичні виміри досягнень сучасної науки і техніки. Моральні обмеження науки. Морально-етичні аспекти сучасних проблем і можливі шляхи їх вирішення.

Пріоритетні напрями розвитку науки і техніки в Україні. Державне регулювання і управління розвитком науки в Україні. Сучасні тренди глобалізації, цифровізації, екологізації в науці. Виклики Індустрії 4.0. Наукова комунікація у XXI ст.

МОДУЛЬ 2. ПРАКТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ЕФЕКТИВНОГО НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Тема 2.1. Етапи науково-дослідної роботи, методологічний інструментарій наукового дослідження

Методологічні засади наукової діяльності та логіка дослідницького циклу. Формулювання проблеми, мети, завдань і гіпотез дослідження. Проектування та етапи наукового дослідження, вибір методів і визначення дослідницьких стратегій. Використання цифрових інструментів, статистичних пакетів та штучного інтелекту в аналізі й обробці даних. ШІ як інтелектуальний помічник, а не заміник дослідника: етичні ризики, відповідальність за результати, уникнення фабрикації даних і хибної інтерпретації. Сервіси ШІ у науковій роботі: ChatGPT, Elicit, ResearchRabbit, Scite, Semantic Scholar AI Tools — для пошуку, узагальнення й аналізу джерел; Notion AI, Mendeley Cite AI, Grammarly, LanguageTool — для роботи з текстом; PowerPoint Designer, Canva AI, Tome AI — для підготовки презентацій. Наукова творчість, критичне мислення та дослідницька культура як основа якісного наукового результату. Сучасні підходи до обґрунтування актуальності, новизни та практичної значущості дослідження.

Тема 2.2. Робота з джерелами, наукова комунікація та цифрова екосистема дослідника

Наукова інформація та критерії її достовірності в умовах цифрового середовища. Пошук, відбір, аналіз і систематизація джерел у міжнародних наукових базах: Scopus, Web of Science, Google Scholar, ERIC, PubMed, JSTOR, SpringerLink, ScienceDirect, Wiley Online Library, Taylor & Francis, DOAJ, Zenodo, arXiv. Бібліографічне управління та стилі цитування. Використання менеджерів літератури: Zotero, Mendeley, EndNote. Забезпечення академічної доброчесності та інструменти перевірки текстових збігів: Unicheck, StrikePlagiarism, Turnitin. Структура та аргументаційна логіка наукового тексту.

Наукометрія як галузь наукознавства та практичний інструмент. Огляд можливостей наукометричних баз даних. Показники цитованості та критерії якості джерел. Недоліки та можливості наукометрії. Ідеологія відкритого доступу до знань та онлайн-інструменти відкритого доступу. Публікаційні формати, популяризація досліджень науковця (ORCID, ResearchGate, Publons, Academia.edu). Підготовка та оформлення матеріалів магістерського дослідження відповідно до вимог сучасної наукової комунікації. Стилi оформлення літератури.

Тема 2.3. Фінансово-управлінські ресурси та міжнародні можливості наукової діяльності

Національні програми підтримки дослідників та конкурси для молодих учених. Механізми фінансування наукових проєктів у рамках НФДУ та МОН України. Міжнародні програми академічної мобільності та грантової підтримки: Horizon Europe, Erasmus+,

Fulbright, USAID, British Council, DAAD, COST. Грантрайтинг, підготовка заявок та управління науковими проектами. Організаційна інфраструктура закладів вищої освіти, що забезпечує супровід наукової діяльності здобувачів. Сучасні компетентності дослідника: проектне мислення, управління ресурсами, міжнародна співпраця та відповідальне використання наукових результатів.

Детальні теми лекційних, семінарських занять, теми і завдання для самостійної роботи, список джерельної бази та інше містяться на курсі у MOODLE.

V. Результати навчання

(згідно ОП «Середня освіта (Захист України)» спеціальності А4 Середня освіта другого (магістерського) рівня вищої освіти)

Інтегральна компетентність : Здатність розв'язувати дослідницькі та/або інноваційні задачі у сфері середньої освіти.

Результати навчання
ПРН 3. Використовувати безпечне електронне (цифрове) освітнє середовище для організації та управління освітнім процесом; уникати небезпек в інформаційному просторі; забезпечувати захист і збереження персональних даних
ПРН 6. Використовувати у практиці роботи сучасні технології навчання, вміло застосовувати інноваційні методи і техніки навчання.
ПРН 7. Визначати потреби особистого професійного розвитку, планувати власний професійний розвиток, самостійно вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
ПРН 8. Інтегрувати інновації у власну педагогічну практику
ПРН 10. Уміння аналізувати та застосовувати у професійній діяльності нормативно-правові акти, що діють в частині підтримки осіб/сімей, на яких поширюється дія Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»

VI. Порядок і критерії оцінювання

Форми поточного контролю: модульні контрольні роботи.

Методи поточного контролю: усне опитування, практичні кейси.

Форма підсумкового контролю: залік

Методи підсумкового контролю: заліковий тест для заочної форми навчання

Розрахунок рейтингових балів за видами контролю (Денна ф.н.)

№ п/п	Види діяльності	Коефіцієнт (вартість) виду	Кількість робіт	Результат
1	Виконання завдань до семінарських занять (практичні кейси та відповіді на теоретичні питання)	15	5	75
2.	Виконання індивідуального завдання з теми магістерського дослідження	5	1	5
3.	Модульні контрольні роботи з курсу	10	2	20

Підсумковий рейтинговий бал	100
-----------------------------	-----

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного та модульного контролів (Заочна ф.н.)

№ п/п	Види діяльності	Коефіцієнт (вартість) виду	Кількість робіт	Результат
1	Виконання завдань до семінарських занять (практичні кейси та відповіді на теоретичні питання)	20	2	40
2	Виконання індивідуального завдання	20	1	60
3	Підсумковий заліковий тест	40	1	40
Підсумковий рейтинговий бал				100

**Здобувачам можуть зараховуватися бали за неформальну освіту (участь у професійних семінарах, вебінарах, тренінгах тощо) з відповідних тем курсу (замість окремих видів практичної чи самостійної роботи з курсу). Для цього студенти мають представити сертифікат учасника/учасниці і підготувати короткий звіт-аналіз опрацьованих питань.*

Критерії оцінювання

Під час усних відповідей: повнота розкриття питання; логіка викладення, культура мовлення; впевненість та аргументованість; використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань тощо); аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки.

Під час виконання письмових завдань: повнота розкриття питання; цілісність, систематичність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи.

Рівень відповідності критеріям

Творчий рівень (90 – 100 балів). Здобувач засвоїв навчальну дисципліну повністю, вільно володіє навчальним матеріалом, успішно і креативно розв'язує завдання різних видів складності, аргументовано висловлює свої думки, займається самоосвітою, може брати активну участь в наукових проєктах і конкурсах.

Високий рівень (80 – 89 балів). Здобувач засвоїв навчальну дисципліну в необхідному обсязі, володіє навчальним матеріалом у межах навчальної дисципліни, виконав завдання до кожної теми, проте у відповідях допускає деякі неточності.

Достатній рівень (70 – 79 балів). Здобувач засвоїв навчальну дисципліну в повному обсязі, але нерівномірно володіє навчальним матеріалом, здатний його аналізувати, проте не може сформулювати висновки досить ґрунтовно.

Задовільний рівень (65 – 69 балів). Здобувач загалом опанував навчальну дисципліну, але більшість тем засвоїв поверхово.

Низький рівень (60 – 64 балів). Здобувач загалом засвоїв навчальну дисципліну, але дуже поверхово, володіє навчальним матеріалом на елементарному рівні і фрагментарно, не може самостійно викласти зміст більшості тем.

Незадовільний рівень: 35 – 59 балів з можливістю повторного складання. Здобувач частково засвоїв навчальну дисципліну, не засвоїв більшості тем, володіє елементарними знаннями з навчальної дисципліни, не вміє логічно, послідовно, грамотно висловлювати думку; 0 – 34 балів з обов'язковим повторним вивченням навчальної дисципліни. Здобувач не виконав більшості завдань, не володіє навчальним матеріалом.

VII. Політика курсу

Політика освітнього компонента ґрунтується на засадах академічної доброчесності та визначається системою вимог, які ставляться до здобувачів вищої освіти в УДУ імені Михайла Драгоманова та зазначені у відповідних нормативних документах та положеннях, з якими можна ознайомитися на сайті університету.

Здобувач освіти повинен вчасно приходити на заняття. У випадку пропуску 2 чи більше семінарських занять без поважної причини, які не були попередньо відпрацьовані, його/її підсумкова оцінка буде знижена; здобувач освіти повинен добросовісно готуватися до усіх видів поточного, модульного та підсумкового контролю; здобувач освіти має активно працювати на практичних заняттях; здобувач освіти повинен бути толерантним у спілкуванні з викладачем та іншими здобувачами освіти, зокрема під час обговорення дискусійних питань на заняттях; здобувач освіти може відпрацювати будь-яке пропущене з поважної причини заняття чи вид контролю. Заборонено користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час опитування та виконання контрольних письмових завдань. Проте користування зазначеними гаджетами під час практичних, індивідуальних та семінарських завдань дозволяється. У випадку порушення норм академічної доброчесності під час виконання завдань поточного, модульного чи підсумкового контролю здобувач освіти отримає «0» балів; здобувач освіти повинен неухильно дотримуватися правил внутрішнього розпорядку навчального закладу, інших видів політики, передбаченої нормативними документами, що регулюють навчальний процес у ЗВО.

Оцінювання (усних повідомлень і практичних завдань із питань курсу, самостійна робота за темами, виконання тестових завдань і т. ін.) здійснюється з позицій дотримання академічної доброчесності, ґрунтоване на чинних нормативних документах.

VIII. Основні інформаційні ресурси

1. Галян О. В. *Методологія наукових досліджень та академічна доброчесність* : навч. посіб. 2-ге вид., переробл. і допов. Луцьк : Вежа-Друк, 2023. 38 с. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/23022/1/halian_dobroch_2023.pdf (дата звернення: 20.05.2025).
2. Ковтун Н. *Методологія наукових досліджень* : навч.-метод. посіб. для магістрантів спец. 033 «Філософія». 2-ге вид., допов. і доопрац. Житомир, 2024. 130 с. URL: <https://library.megu.edu.ua:9443/jspui/handle/123456789/5861> (дата звернення: 20.05.2025).
3. Листопад О. А., Мардарова І. К., Гуданич Н. М. *Методологія та організація наукових досліджень* : метод. реком. до практ. занять та самост. роботи. Одеса : Ун-т Ушинського, 2025. 82 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/21657> (дата звернення: 20.05.2025).
4. Мартинюк О. М. *Академічне письмо* : конспект лекцій : навч.-метод. вид. Луцьк : Вежа, 2021. 48 с. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/20241/1/akadem_mart.pdf (дата звернення: 20.05.2025).
5. Момот О. *Методологія та організація наукових досліджень* : навч.-метод. посіб. Полтава : ПП «Астроя», 2023. 99 с. URL: <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi78/0058266.pdf> (дата звернення: 20.05.2025).
6. *Основи наукових досліджень* : конспект лекцій / уклад. О. А. Шуменко. Суми : Сумський держ. ун-т, 2025. 74 с. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/98583> (дата звернення: 20.05.2025).
7. *Основи наукових досліджень* : підручник / І. Ш. Невлюдов, Ю. М. Олександров, А. О. Андрусевич, О. О. Чала ; М-во освіти і науки України, Харків. нац. ун-т радіоелектроніки. Prague : OKTAN PRINT, 2024. 468 с. DOI: 10.46489/ONDNP-24-12. URL: <https://openarchive.nure.ua/handle/document/28574> (дата звернення: 20.05.2025).
8. Староста В. І. *Методологія наукових досліджень* : навч.-метод. посіб. для самост. роботи здобувачів освіти. 2-ге вид., випр. і допов. Ужгород : ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2023. 72 с. URL: <https://library.megu.edu.ua:9443/jspui/handle/123456789/3429> (дата звернення: 20.05.2025).
9. Ягоднікова В. *Організація науково-дослідницької діяльності як чинник формування науково-дослідницької культури майбутніх учителів // Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2024. № 1(29). С. 126–131. doi: 10.31499/2307-4914.1(29).2024.305106 (дата звернення: 20.05.2025).

Розширений список джерел та інформаційних ресурсів з навчальної дисципліни розміщено у системі MOODLE

Обговорено та затверджено на засіданні кафедри ЮНЕСКО з наукової освіти (Протокол № 1 від 26 серпня 2026)